

MARIA RAICU

**CETATEA DE CUVINTE
COMPUNERI PENTRU CLASA A III-A**

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	3
Cetatea de cuvinte	4
Despre limba română.....	5
În loc de prefață	6
Micuții mei prieteni	7
Puterea cuvintelor.....	8
Cuvântul – mirabila sămânță	9
Ordonarea propozițiilor în text	10
Textul pe baza unor cuvinte de sprijin	12
Texte cu dialog	13
Dialoguri reale.....	15
Dialogul imaginar.....	17
TEXTE CREATIVE (COMPUNERI) GRAMATICALE	
<u>1. Substantivul</u>	
A. Substantive comune	18
B. Substantive proprii	19
C. Substantive comune și proprii	21
<u>2. Adjectivul</u>	
3. Substantivul și adjectivul	23
La serbare.....	25
4. Pronumele personal	26
5. Pronumele de politețe	26
8. Cuvinte care exprimă numere	28
9. Verbul	31
A. Numărul verbului	31
B. Verbe care exprimă o acțiune viitoare.....	32
C. Verbul "a fi" în acțiune.....	34
8. Cuvântul care ne arată despre cine se vorbește în propoziție.....	35
9. Cuvântul care ne arată ce se întâmplă într-o propoziție.....	36
10. Dezvoltarea unei propoziții.....	37
11. Liniuța de unire.....	38
A. Când scriem corect sa/ s-a (text narativ)	38
B. Scrierea corectă sa/ s-a (dialog).....	39
C. Scrierea corectă sau/ s-au (narațiune + dialog)	40
D. Scrierea corectă sau/ s-au (dialog).....	41
E. Scrierea corectă ia/ i-a	42
F. Scrierea corectă a verbului „a lua” (iau/ i-au)	43
G. Scrierea corectă la/ l-a	45
H. Scrierea corectă nea/ ne-a	47
I. Scrierea corectă neam/ ne-am	48
a) Bunicul meu.....	48
b) Album de familie.....	49
12. TEXTUL CREATIV (COMPUNEREA) ÎN CLASELE PRIMARE	
A. Ce este textul creativ (compunerea)?	50
B. Părțile unui text creativ ale unei compuneri.....	51
13. PLANUL DE IDEI- „Dumbrava minunată”	53

14. Textul creativ (Compunere) pe baza unui plan de idei	54
A. Supărarea Babei Iana.....	54
B. La Mateiaș.....	55
C. O greșeală din joacă.....	57
D. Când vin colindătorii.....	58
15. Texte creative (Compuneri) pe baza unui plan de întrebări.....	60
A. Puiul de căprioară.....	60
B. O întâmplare hazlie.....	62
C. Întâmplare într-o toamnă.....	63
16. Text creativ (Compunerea) cu început dat.....	65
A. „Pățania lui Pufuleț”.....	68
B. „Visul lui Ionuț”.....	69
C. „Povestea unui ghiocel”.....	70
D. „Când doi se ceartă, al treilea câștigă”.....	71
17. Text creativ (Compunere) după plan de idei și sfârșit dat.....	72
18. Textul creative (Compunerea) cu sfârșit dat.....	73
19. Texte creative (Compuneri) cu expresii și cuvinte de sprijin.....	74
A. Întoarcerea rândunecelor.....	74
B. O plimbare cu trenul.....	75
20. Text creativ (Compunere) după o ilustrație.....	77
21. Texte creative (Compuneri) după un șir de ilustrații.....	78
A. Salvarea șoricelilor.....	78
B. Cocoșul și țapul.....	79
22. Texte creative (Compuneri) după benzi desenate.....	81
A. Balonul buclucaș.....	81
B. Câțelul, arbitru de fotbal.....	83
23. Cartea poștală. Ilustrație.....	84
24. Felicitarea.....	85
25. Invitația.....	86
26. CAMPIONII CREAȚIEI în „Cetatea de Cuvinte”.....	88
27. Texte creative sau compuneri libere.....	88
A. Prietenie.....	88
B. O întâmplare dintr-o iarnă.....	89
C. Cartea – călăuză și prietenă.....	90
D. Zăpada și ghiocelul.....	91
E. La cules de fragi.....	92
F. În poiana cu fragi.....	93
G. Carnavalul primăverii.....	95
H. Povestea unui ghiocel.....	96
I. Bogăția verii (text creativ cu dialog).....	97
J. Lacrimile cerului (Ploaia).....	98
K. Bobul de rouă.....	99
L. Plecarea păsărilor călătoare (între două anotimpuri).....	100
M. De vorbă cu un fulg de nea.....	101
N. Verde îmbrăcat în alb.....	102
O. Prima zi de școală (Amintiri din vacanța mare).....	103
P. Învățătura, lumina minții.....	105
Q. Satul copilăriei mele (Casa părintească).....	105
R. Țara mea (Frumusețile țării mele).....	107
S. Ghiocelul și fulg de nea.....	108
Ș. Casa cărților.....	109

Ordonarea propozițiilor în text

A. Ordonează propozițiile în următoarele texte, pentru a le întregi înțelesul (cu ajutorul numerelor):

a) (2) „Într-o zi împăratul le chemă pe fete. El le-a descusut despre dragostea lor.

(1) A fost odată un împărat. Împăratul avea trei fete. Fetele cele mari erau lingușitoare și prefăcute. Fata cea mică era harnică și deșteaptă și bună la suflet.”

b) (2) „- Patrocle, eu cred că nu trebuie să ne temem de muma pădurii. Știi de ce mă tem eu?

- De ce te temi?

(1) Lizuea începu iar a vorbi încet:

(3) - De bursuc. Am auzit că bursucu-i foarte rău.

(5) - Iată bursucul, Patrocle!

(4) - N-are decât să vie, am eu ac de cojocul lui”.

(Mihail Savodeanu, „Dumbrava Minunată”)

B. Ordonează propozițiile în următoarele texte, urmărind întregirea înțelesului:

a) „Auzit-ați ce-am spus eu?

- Da, mămucă, ziseră ei.

- Dragii mamei copilași, eu mă duc în pădure, ca să mai aduc ceva de mâncare. Dar voi încuiați ușa după mine, ascultați unul de altul și să nu cumva să deschideți până nu-ți auzi glasul meu. Când oi veni eu, am să vă dau de știre, ca să mă cunoașteți...

- Pot să am nădejde în voi?

- Noi suntem o dată băieți și ce-am vorbit o dată, vorbit rămâne. Să n-ai nicio grijă, mămucă.”

(Ion Creangă, „Capra cu trei iezi”)

b) „- Ia mai pune-ți pofta-n cui, cumetre, că doar nu pentru gustul altuia m-am muncit eu. Dacă ți-i așa poftă, du-te și-ți moaie coada-n baltă ca mine și-i avea pește să mănânci.

- Bună ziua, cumătră! Tii, da ce mai de pește ai! Dă-mi și mie, că taa...re mi-i poftă!”

(Ion Creangă, „Ursul păcălit de vulpe”)

c) „- Știi ce m-am gândit eu astă-noapte?”

Să se astâmpere, ușor de zis. Dar cașcavalul?
Vezi, asta-i asta: cașcavalul. Să-nchidă ochii.
I-a închis. Prostul! Dar ce, cu ochii miroase?
Și brânza-i proaspătă!
Pițigoii cu penele vălvoi se ascunse în tufișul din apropiere”.
(Emil Gârleanu, „Din lumea celor care nu cuvântă”)

b) „Lelea Anuța ieși cu el din tindă, să-l ducă până la porțiță. Dar cum ieși în curte - altă îngrijorare: ninge tot mai tare.

- Măi, Ioniță, eu zic să nu te mai duci tu nicăieri!
- Ba mă duc!
- Las' să ningă, doar îs cu căciulă!

Lăbuș se urcase într-un tufan pentru că văzuse un cuib de cioară.

Bătă avea zdravănă... o bătă de corn călită la foc de tatăl său. Să poftească să se ia vreun câine de el!”

(Ion Agârbiceanu, „File din cartea naturii”)

c) „Un iepuraș alb cu blănița netedă și curată îi zice ariciului:

- Ce haină urâtă ai frățioare și ce țepoasă e!
- De ce latră Tomuț? Că doar a adormit!
- Așa-i, încuviințează ariciul, dar acele mele mă apără de colții câinelui și de cei ai lupului.

Oare blănița ta frumoasă te ajută la fel de bine?

Drept răspuns, iepurașul scoase un oftat adânc.”

(Konstantin Ușinski, „Iepurele și ariciul”)

Textul pe baza unor cuvinte de sprijin

A. a) Fiind date următoarele cuvinte: cameră, încearcă, ceasul, bunicul, bucuros, repară, atenție, zece, cunoscut, încercați să alcătuiți un text în care să le folosiți.

b) Dați un titlu acestui text.

Model:

„Mircea e singur în cameră. Citește cu atenție lecția la științe. Doar ceasul din perete tulbură liniștea cu măsuri de clipe care nu se mai întorc.

Deodată zgomotul cunoscut al bătăilor sale repetate nu se mai aude. Băiatul descoperă cu mirare că limbile ceasului nu se mai mișcă, se opriseră indicând ora zece. Își dă seama că trebuie să schimbată bateria. Se cațără pe un scaun și ia ceasul. Reușește să desprindă vechea baterie și s-o înlocuiască cu

alta nouă. Apoi încearcă să potrivească ora, dar nu reușește.

Bunicul sosește din grădină și îl găsește pe Mircea meșterind fără succes la potrivirea orei.

El repară poziția limbilor, potrivit ora după ceasul său de buzunar.

Băiatul bucuros îi mulțumește bunicului pentru ajutor.”

c) Restrângeți conținutul textului, astfel încât să nu depășească zece propoziții.

B. Cu următoarele cuvinte de sprijin: iepure, vulpe, furnicar, furnicăturile, desișul, speriat, pedeapsă, alcătuiți un scurt text.

Iată un model:

O vulpe flămândă pândea într-un tufiș să-i apară o pradă ușoară.

Deodată zări un iepure lângă un răzor cu trifoi crud. S-a apropiat tiptil de iepure călcând într-un furnicar. Micile viețuitoare alarmate că le fusese atacat adăpostul se năpustiră să și-l apere cu armele proprii. Furnicăturile o alungară pe cumătra vulpe în desișul pădurii.

Iepurele speriat de zgomotul neașteptat rămase nemișcat cu o frunză de trifoi în gură.

De-abia mai târziu a priceput ce pedeapsă primise cumătra vulpe.

a) Dezvoltați textul astfel încât să se desfășoare pe o pagină și să aibă un înțeles mai bogat.

b) Dați un titlu potrivit textului.

Texte cu dialog

Dialog = convorbire, discuție, dezbateră.

Semnul ortografic al dialogului este liniuța de dialog (-). Linia de dialog se pune numai la început de rând.

Cel mai răspândit și mai simplu dialog este format din întrebări și răspunsuri.

Să ne amintim unele dialoguri din lecturi cunoscute:

1) „- Unde te duci? întreabă mama.

- Vin acu! răspunde Ionel și se întoarce cu cheseaua goală.”

(Ion Luca Caragiale, „*Vizită*”)

2) „- Tu cunoști cântecul ciocârliei?

- Cum să nu-l cunosc! Și m-am uitat la ea până s-a pierdut în cer.”

(Ion Agârbiceanu, „*Ciocârlia*”)

Dialogul imaginar

Putem oricând să colindăm cu gândul oriunde vrem, dacă avem *CUVÂNTUL* o bună călăuză.

Iată un exemplu:

«Pisica Miau și Pisica Miuca se jucaseră mult în curte cu un ghem uitat de bunica pe un scaun.

Acum, obosite, stăteau tolănite la soare cu ochii pe jumătate închiși.

Deodată în apropiere auziră un zgomot.

Pisica Miau nu se grăbi să deschidă ochii, crezând că vreo pasăre se joacă prin frunze. Doar Miuca își îndreptă privirea spre locul de unde venea foșnetul și ce văzu o făcu să deschidă ochii din ce în ce mai mari. Văzuse un șoricel care se oprise lângă un tufiș uscat.

- Mrrr! Ce văd? Ce văd?

Pisica Miau se trezi și ea și-și ridică mustățile ca un semnal de atac.

- Miau! Lasă-mi-l mie surioară, că pentru tine are să vină unul mai mare.

- Nu ț-l las! Nu ț-l las! Nu-mi trebuie altul mai gras! zise Miuca, zbârlindu-și părul a amenințare. Și-ntr-o clipă sfâșiară liniștea cu miorlăituri războinice.

Șoricelul speriat stătu o clipă nemișcat, ascultând nedumerit cum se accelera ticăitul mărunțel al ceasornicului din pieptul său. Apoi o zbughi în vizuina din apropiere, iar când se dezmeticiră mâțele, el dispăruse ca o părere.

Se întrebau una pe alta din priviri:

- Oare a fost o nălucire?

Era cât pe ce să se-ncaiere cu scânteii, nepricepând adevărul că: „pisicile cu clopoței nu pot prinde șoricelii!”».

- Dați un titlu textului.
- Imaginați-vă un dialog între o frunză și o pasăre, sau între o floare și o rază de soare.
- Construiți un text mai dezvoltat în care să introduceți dialogul ales.

A. Salvarea șoricicilor

Într-o după-amiază de vară, pe malul unui lac, o șoricioaică își scosese puii la plimbare. Și pentru că era soare arzător, Chițulina luă și o umbrelă ca să-și protejeze odraslele de arșița nemiloasă.

Șoricicii se bucurau că în calea lor găseau și boabe de grâu, căci sosise vremea secerișului.

Căutând de zor prin paiele uscate, nici nu băgară de seamă că se apropie furtuna. Un vânt puternic smulse frunzele dintr-un copac și le mâna cu furie spre lac.

Deodată umbrela Chițulinei se făcu o parașută urcătoare.

Degeaba o ținea șoricioaica cu toată puterea, că începu să se înalțe cu ea cu tot. Șoricicii Chiț, Chițica și Chițel se speriară și se prinseră de mama lor, în lanț, unul după altul. În clipa următoare începură cu toții să zboare spre lacul din apropiere. Șoricicii închiseră ochii îngroziți, crezând că le-a sosit sfârșitul. Nici mama lor nu credea altceva.

Vântul bătea din ce în ce mai tare. Deodată umbrela se întoarse pe dos și, smulsă de vânt, se făcu nevăzută.

Chițulina și cei trei pui căzură în apa mișcătoare a lacului.

Amețiți și neajutorați, șoricicii și mama lor nu mai aveau nici o speranță de scăpare, căci nici să înoate nu știau.

Se zbăteau disperați în mijlocul lacului, când o lebădă îi observă. Înotă degrabă spre micii naufragiați și îi îndemnă, prin semne de prietenie, să se urce pe spatele ei.

26. CAMPIONII CREAȚIEI în "Cetatea de cuvinte"

Texte creative sau compuneri libere

A. Prietenie (compunere liberă)

E toamnă târzie și pădurea e pustie.

În cămăruța sa din scorbura unui fag bătrân, o veveriță ronțăia alene o nucă din proviziile făcute astă-vară. Cu grăunciorul ei de înțelegere își dădea seama că trebuie să facă economie, ca să-i ajungă strânsura până în primăvară.

Deodată, la gura scorburii se auzi un zgomot ciudat.

- Să fie vântul, sau vecina mea de alături, care și-a făcut un obicei să mă viziteze des, ca să-mi mai fure câte-o nucă?

Se apropie de gura scorburii cu băgare de seamă și văzu, chiar la intrare, un căpșor minuscul, cu doi ochișori înlăcrimați, al unei păsărele, care parcă cerea ajutor.

Veverița s-a apropiat cu grijă și a descoperit o vrăbiuță fără vlagă și cu penele ude. Afară ploua, era frig și bătea un vânt înțepător. Pricepu îndată ce se întâmplase cu pasărea și nu mai stătu pe gânduri, ci o trase ușurel în scorbura, până la culcușul ei moale și cald. O așeză cu grijă în ungherul cel mai adăpostit și o acoperi cu blănița ei moale și călduroasă.

Vrăbiuța se lăsa în voia veveriței, mișcând doar ochișorii ca două bobite de ploaie, apoi îi închise sub toropeala ce punea stăpânire pe trupușorul ei mic și suferind.

Veverița nu s-a mișcat din poziția protectoare toată noaptea. Spre dimineață, crezând că vrăbiuța a murit, se gândi să o tragă afară din scorbura.

Penele păsării se uscaseră, dar ea nu dădea nici un semn de viață. Doar când veverița o mișcă, deschise ochișorii și se căzni să se sprijine pe picioare, dar nu avu putere. Veverița își dădu seama că pasărea putea fi flămândă de multă vreme. Alergă la cămară și aduse câteva firimituri de nuci, alune, grăunțe.

Vrăbiuța ciuguli câte puțin din fiecare și se retrase într-un colț al scorburii. Grăunciorul de înțelegere al veveriței dădu semnalul că o picătură de apă ar face minuni. Așa că alergă afară și adună câteva picături de ploaie într-o coajă de nucă și cu mare grijă o aduse lângă vrăbiuță. Pasărea bău cu lăcomie și scoase un ciripit de mulțumire.

De atunci între veveriță și vrăbiuță, s-a legat o strânsă prietenie. În zilele cu soare vrabia căra paie și frunze uscate pentru culcuș, iar veverița își ospăta prietena cu firimituri din proviziile ei.

Nici venirea primăverii nu le-a despărțit. Veverița și-a ajutat prietena să-și